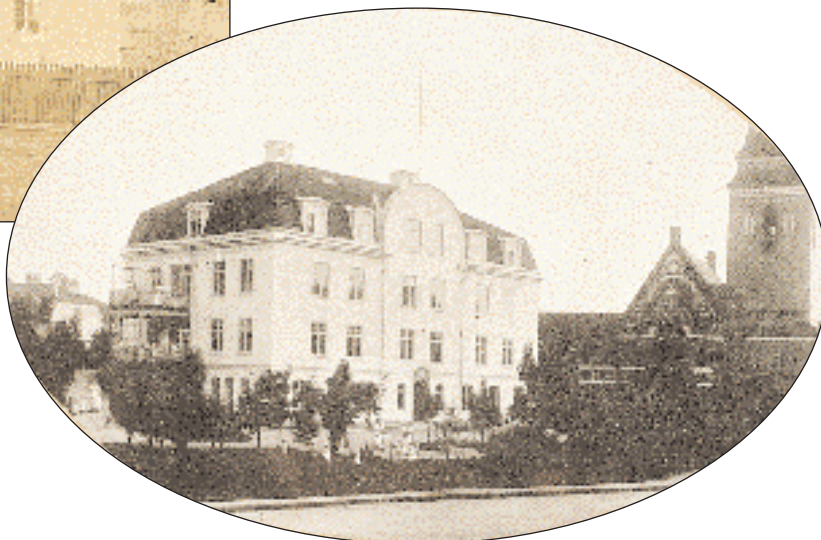

»Lilla Hemmet»
hade plats för tio barn.

*Edvard Welander
gav de syfilissmittade barnen
en chans till liv och hälsa*

Welanderhemmet kunde ta hand om fler – ca 100 barn.

Ofta blev barnen kvar på hemmet ända fram till skolåldern. Edvard Welander ses här med medarbetare och skyddslingar omkring 1912.

De veneriska sjukdomarnas härjningar på 1800-talet gjorde att många barn föddes med syfilis. Förutom att dessa barn drabbades av ett flertal neurologiska skador var deras sjukdom smittsam. Vad som väntade dem var ett miserabelt liv – om de ens överlevde. Att behandla dem ansågs utsiktslöst.

Den som ändrade på detta förhållande var Edvard Welander, professor i syfilidologi vid Karolinska institutet och överläkare vid sjukhuset S:t Görans i Stockholm. Han beslöt att behandla dessa barn under flera år med bl a kvicksilverpreparat (se även Bengt Lindskogs artikel i Läkartidningen 42/97 om kvicksilver i medicinhistorien). För att detta skulle vara genomförbart krävdes att barnen vistades på en asyl, vilket dessutom var motiverat med tanke på deras smittsamhet.

»Lilla hemmet»

»Lilla hemmet» inrättades år 1900 i gamla tullhuset vid Fridhemsplan med plats för tio barn. Detta visade sig helt otillräckligt och tio år senare flyttade man över verksamheten till det s k Welanderhemmet, beläget intill S:t Görans sjukhus. Här kunde man ta emot ca 100 barn, som i allmänhet blev kvar på hemmet fram till skolåldern.

Welander fick själv glädjen av att se »huru dessa små usla, sjukliga barn ej allenast blev befriade från sina symtom af syfilis utan ock alltmer tilltaga i välmåga, få friskt utseende och blifva förskonade från vidare symptom av sin sjukdom».

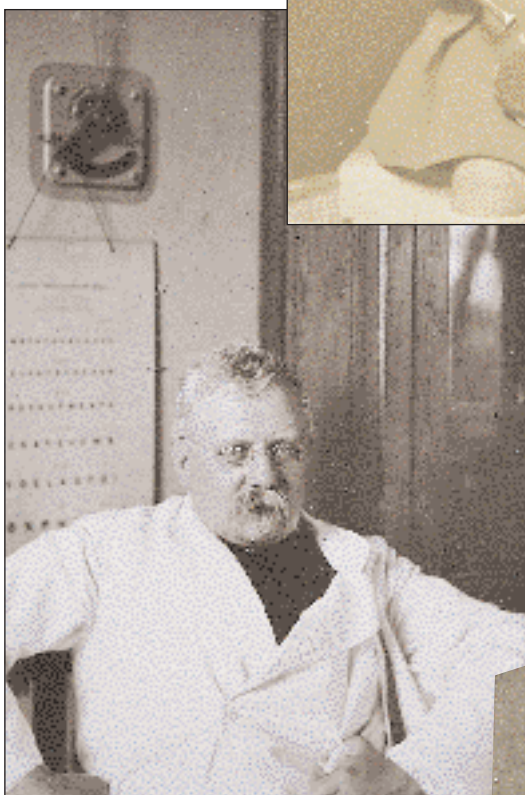
Flera efterundersökningar har också visat att majoriteten av dessa barn förblev friska.

Welanderhemmet inrättades även i Göteborg och Malmö, samt i Danmark och Norge. När penicillinet började användas för att behandla syfilis på 1950-talet kunde emellertid sjukdomen botas på några dagar och hemmen kunde stängas. Huset vid S:t Görans finns dock kvar och används av den psykiatriska barn- och ungdomsverksamheten (PBU). Vägen intill heter fortfarande Welanders väg.

Edvard Welander, en av de stora pionjäreorna inom svensk medicin, kan man idag möta som staty på Norra kyrkogården.

Lars Räf
professor, Mellösa

...»huru dessa små usla, sjukliga barn ej allenast blev befriade från sina symtom af syfilis utan ock alltmer tilltaga i välmåga, få friskt utseende och blifva förskonade från vidare symptom av sin sjukdom.»

Edvard Welander, en av de stora pionjäreorna inom svensk medicin, har hedrats med en staty på Norra kyrkogården i Stockholm.

MEDICIN HISTORISK

paus

Medicinhistoriska ögonblicksbilder, i form av en kort text till en bra bild, välkomnas!

»Medicinhistorisk paus»
Läkartidningen
Box 5603

